

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA PIRLS XALQARO BAHOLASH NAZORATIGA TAYYORLASH METODIKASI

Ahmadaliyeva Gulhayo Asqarali qizi

Buxoro Viloyat Osiyo xalqaro universiteti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (Boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi bo'yicha 1-kurs magistratura talabasi

Annotatsiya: Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) to'rtinchi sinf o'quvchilarining o'qishni tushunish ko'nikmalarini xalqaro miqyosda baholaydigan mashhur baholashdir. Boshlang'ich ta'lim o'quvchisining akademik saviyasi uchun asos bo'lib xizmat qilganligi sababli, ularni PIRLS baholashga tayyorlash kuchli savodxonlik ko'nikmalarini va akademik mukammallikni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Ushbu maqola PIRLS xalqaro baholashiga tayyorgarlikning keng qamrovli metodologiyasini o'rganib chiqadi va boshlang'ich sinf o'quvchilariga o'qish savodxonligi bo'yicha ustunlikka yordam beradigan muhim tarkibiy qismlarga urg'u beradi.

Kalit so'zlar: PIRLS, baholash, ta'lim dasturlari, boshlang'ich sinf, metodika, metodologiya, akademik tayyorgarlik.

PIRLS baholashni tushunish. PIRLS baholash o'quvchilarning matnlarni tushunish va izohlash qobiliyatini tekshirish orqali o'qishni tushunish malakasini o'lchash uchun mo'ljallangan. Baholash o'quvchilarning o'qish qobiliyatlarini yaxlit baholashni ta'minlash uchun bir qator adabiy janrlarni, jumladan hikoya, tushuntirish va hujjatga asoslangan matnlarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, baholash o'quvchilarning o'qishga bo'lgan munosabatini va ularning turli o'qish materiallari bilan shug'ullanishini o'rganadi va ularning umumiy savodxonlik kompetensiyalariga oydinlik kiritadi.

Tayyorlash metodologiyasi

1. Ilk savodxonlikni rivojlantirish. Savodxonlikni erta rivojlantirish PIRLS baholashga samarali tayyorgarlik ko'rish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Boshlang'ich maktablar fonologik xabardorlik, so'z boyligini rivojlantirish va dekodlash strategiyalari kabi asosiy savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Talabalarning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan erta savodxonlik bo'yicha keng qamrovli o'quv dasturi ularning o'qish qobiliyatini kuchaytiradi va ularni PIRLS baholashning murakkabliklariga tayyorlaydi.

2. Integratsiyalashgan o'qish yo'riqnomasi. Turli fanlar bo'yicha o'qish bo'yicha ko'rsatmalarni birlashtirish savodxonlikni rivojlantirishga ko'p qirrali yondashuvni ta'minlaydi. Tabiatshunoslik, ijtimoiy fanlar va til san'ati o'quv dasturlari doirasida o'qish faoliyatini singdirish orqali talabalar turli fanlar bo'yicha matnlar bilan shug'ullanadilar, o'qishni tushunish ko'nikmalari va mazmuniy bilimlarini mustahkamlaydilar. Ushbu integratsiyalashgan yondashuv nafaqat o'quvchilarning o'quv fanlari bo'yicha tushunchalarini boyitadi, balki PIRLS baholashning muhim jihati bo'lgan matnlarni sharhlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Maqsadli o'qishni tushunish strategiyalari. Muayyan o'qishni tushunish strategiyalari bo'yicha qasddan o'rgatish o'quvchilarni murakkab matnlarni ishonchli va malakali boshqarish uchun vositalar bilan taminlaydi. O'qituvchilar umumlashtirish, xulosa chiqarish, asosiy g'oyalar va yordamchi tafsilotlarni aniqlash kabi strategiyalarni ta'kidlashlari kerak, talabalarga turli xil adabiy materiallardan ma'no chiqarish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, o'quvchilar matnlarni tushunishlarini nazorat qiladigan va tartibga soluvchi metakognitiv ongni

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

rivojlantirish ularning umumiy o'qishni tushunish qobiliyatini oshiradi va ularni PIRLS baholashning kognitiv talablariga tayyorlaydi.

4. Haqiqiy o'qish tajribalari. Talabalarga haqiqiy o'qish tajribasini taqdim etish ularning turli adabiy janrlarga bo'lgan ta'sirini boyitadi, o'qishni chinakam qadrlashni rivojlantiradi. Sinf muhitiga yuqori sifatli adabiyotlar, axborot matnlari va raqamli resurslarni kiritish o'quvchilarning boy va rang-barang o'qish materiallari bilan muloqot qilishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, mustaqil o'qish amaliyotini targ'ib qilish va adabiy asarlar bo'yicha munozaralarga ko'maklashish adabiy izlanish va tahliliy fikrlash madaniyatini tarbiyalaydi, talabalarning PIRLS va undan keyingi baholashga tayyorgarligini oshiradi.

5. Formativ baholash va fikr-mulohazalar. Formativ baholash amaliyoti talabalarni PIRLS baholashning jiddiyligiga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Baholash, viktorinalar va maqsadli mashqlar orqali o'quvchilarning o'qishni tushunish taraqqiyotini doimiy monitoring qilish ularning kuchli tomonlari va yaxshilash yo'nalishlari haqida qimmatli tushunchalar beradi. Bundan tashqari, formativ baholash asosida konstruktiv fikr-mulohaza va yo'l-yo'riqlar berish o'quvchilarga o'qish strategiyalari va ko'nikmalarini takomillashtirish imkonini beradi va PIRLS baholashning baholash xarakteriga tayyorligini mustahkamlaydi.

6. Ijobiy kitobxonlik madaniyatini tarbiyalash. Maktab jamoasida ijobiy o'qish madaniyatini qabul qilish o'quvchilarni adabiy materiallar bilan shug'ullanishga undaydigan va rag'batlantiriladigan muhitni yaratadi. O'qish muammolari, muallif tashriflari va savodxonlikka yo'naltirilgan tadbirlar kabi maktab miqyosidagi tashabbuslar o'quvchilarning o'qish dunyosiga sho'ng'ishi uchun imkoniyatlar yaratadi. Muassasa o'qishni nishonlaganda va birinchi o'ringa qo'yganida, talabalar adabiyotga umrbod muhabbatni rivojlantirishga ilhomlanib, ularni PIRLS baholashda muvaffaqiyatga undaydi va ularning ilmiy o'sishini rag'batlantiradi.

Xulosa. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini PIRLS xalqaro baholashiga tayyorlashga strategik va ko'p qirrali yondashuv mustahkam o'qish savodxonligi ko'nikmalarini tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Talabalarni suvga cho'mdirish orqali erta savodxonlikni rivojlantirish, integratsiyalashgan o'qish yo'riqnomasi, maqsadli tushunish strategiyalari, haqiqiy o'qish tajribasi, formativ baholash amaliyoti va ijobiy o'qish madaniyati, o'qituvchilar va maktablar o'quvchilarga PIRLS baholashda va undan tashqarida ustunlik qilish imkonini beradi. Ushbu keng qamrovli metodologiya orqali boshlang'ich sinf o'quvchilari o'zlarining barcha imkoniyatlarini ishga solib, tobora savodxonlik darajasi oshib borayotgan dunyoda rivojlanish uchun jihozlangan malakali kitobxonlar sifatida paydo bo'lishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Maxmudova, M., & Qobulova, N. (2022). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA PIRLS XALQARO BAHOLASH DASTURIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 1(5), 162-172.

Dilshodbek o'g'li, I. D. (2023). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA'LIM TIZIMIDA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI, METODLARI VA TEXNOLOGIYALARINI JORIY QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 21(7), 102-110.

Boltaboyev, S. A., & Samadova, M. N. Challenges in the Training of Future Technological Education Teachers.

Usarov, S. (2022). XALQARO BAHOLASH TIZIMLARI. PISA BAHOLASH TIZIMI XUSUSIYATLARI. *Журнал математики и информатики*, 2(1).

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

Mustafaqulov, A. A. (2023). TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM XIZMATLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH. Евразийский журнал предпринимательства и педагогики, 1(1), 76-81.